

**JITKA ZEHNALOVÁ: ASPEKTY LITERÁRNÍHO PŘEKladU:
MEDIÁČNÍ ÚLOHA PŘEKladATELE**

Olomouc Modern Language Monographs, vol. 10. Olomouc:

Univerzita Palackého v Olomouci, 2020, 242 stran

ISBN 978-80-244-5741-3

Kniha Jitky Zehnalové má snad vše, co můžeme požadovat po odborné monografii: promyšlenou strukturu, dobře zvolenou a důkladně připravenou teoreticko-metodologickou koncepci, podrobně zmapované výzkumné pole a precizní aplikaci své vlastní metody (sémiotický model) v analytické části práce hodnotící překlady románu *Velký Gatsby* od amerického spisovatele Francise Scotta Fitzgeralda.

Její metodologie využívá rodinné stříbro pražského strukturalismu a teorii překladu olomouckého literárního vědce a zakladatele moderní české translatologie Jiřího Levého. Důkladné zmapování literární teorie interpretace a vývoje světové translatologie autorce umožňuje přesvědčivě ukázat, jak Levý předběhl dobu a že jeho komunikačně-interpretáční přístup a jeho postuláty stále mohou sloužit jako teoretická a metodologická východiska pro současnou translatologii. Autorka pečlivě představuje jednotlivé zdroje tohoto přístupu — estetiku, sémiotiku, stylistiku a sociologii překladu. Překladatelská terminologie je jasně definována a pracuje se s ní po celou dobu účelně a systematicky.

Text monografie je členěn do čtyř kapitol. První kapitola představuje překlad jako prostředek mezijazykové a mezikulturní komunikace; je to přístup, který prosazoval Jiří Levý a který od sedmdesátých let dvacátého století začala rozvíjet mezinárodní translatologie. Vymezuje termíny jako funkce, normy a hodnoty překladu, řeší otázku překladovosti a etiky překladu a v souladu s principy českého strukturalismu správně zdůrazňuje jejich dobovou podmíněnost. Druhá kapitola poučeně mapuje pole literární interpretace. Začíná u Pražské školy, představuje klíčový pojmový aparát, s kterým se v dalších částech monografie důsledně pracuje — význam, reference, smysl, denotace, konotace, struktura, dílo jako znak, symbol. Opírá se především o teorii Jana Mukařovského, Miroslava Červenky a Milana Jankoviče. Teorii literární interpretace zasazuje do širšího kontextu hermeneutiky (Hans-Georg Gadamer, George Steiner, Paul Ricoeur), glosuje přínos fenomenologie (Edmund Husserl, Roman Ingarden) a recepční školy (Wolfgang Iser). Model literární komunikace je aplikován na funkční pojetí překladu jako komunikačního procesu, kdy mezi autora a čtenáře vstupuje překladatel a jeho metoda překladu, zahrnující globální a lokální strategie.

Třetí kapitola Sociologie překladu a světový systém překladu řeší problematiku společenského kontextu. Zdůrazňuje roli subjektivního faktoru v procesu překladu, tj. osobnosti překladatele. Tato kapitola přináší pozoruhodnou srovnávací analýzu překladatelské metody z velké jazykové kultury (anglofonní) do malé kultury (česká literatura) a naopak (případová studie anglického překladu prózy Bohumila Hrabala a Ivana Klímy).

Pro mě jakožto literáta byla nejzajímavější a nejpřínosnější poslední kapitola, jež přináší minuciózní srovnávací analýzu překladatelských strategií *Velkého Gatsbyho*. Analýza probíhá na několika rovinách: strukturální rozdíly výchozího a cílového jazyka, sémiotický rozbor a konečně stylistický rozbor. Srovnávací analýza překladů

ve srovnání s originálem je užitečná nejen pro samotné překladatele tohoto románu, pokud jsou ještě naživu, ale hlavně je poučná pro všechny potenciální překladatele anglicky psané beletrie tím, jak pomáhá ozřejmovat fungování češtiny a angličtiny v překladu jako dvou odlišných jazykových systémů. Přidanou hodnotu však srovnávací analýza překladů nabízí i pro literární vědce — odhaluje významové bohatství Fitzgeraldova textu, stylistickou rafinovanost a až básnickou vynalézavost. Srovnávací analýzy čerpají z americké literární kritiky, ale současně přinášejí i řadu objevných zjištění a postřehů.

Co monografii vytknout? Více pozornosti se mohlo věnovat odborné publikaci *Teorie překladu* (1995) a jejím dalším vydáním od olomoucké translatoložky předcházející starší generace, Dagmar Knittlové. Autorka se mohla vůči této odborné publikaci souvisleji a jasněji vymezit. Také ne vždy se cituje z první ruky. Nebylo mi jasné, jak autorka řeší určitou nesymetrii mezi Levého klasifikací dvou funkcí překladu (kulturní a poznávací) a mezi Sapirovoú klasifikací na manifestní (mediační) funkci a funkce latentní (politicko-ideologická, ekonomická a kulturní, s. 19). Lze chápat Sapirovoú klasifikací jeho alternativní nebo doplňující systém? Ale to jsou jen malé vady na kráse knihy, jež vychází na kvalitním papíře, v pěkné úpravě a s atraktivní obálkou Jiřiny Vaclové. V textu monografie se Jitka Zehnalová představila jako opravdová Mistrová, od níž se učedníci i praktikanti překladatelští mají co učit.

Michal Peprník | Katedra anglistiky a amerikanistiky. Filozofická fakulta,
Univerzita Palackého v Olomouci | Křížkovského 10, 771 80 Olomouc
ORCID: 0000-0002-2186-3396
michal.peprnik@upol.cz